

תוכנית לימוד לסמיכה לרבנות ללא היתר הוראה

12996

”מורנו” להחזיר עטרה ליושנה

סמיכה לרבנות ללא היתר הוראה

מכון גבוה
ללימודי היהדות
ירושלים

Principles of the prohibition of asking a non-Jew to Perform Melacha on Shabbat

Shiur number 1

The Torah prohibits Jews from doing Melacha on Shabbat. The possibility of the Melacha being done raises two questions –

- 1. Is a Jew allowed to cause a Melacha to be done, even if he does not do it himself?**
- 2. Is a Jew allowed to benefit from a Malacha that was performed on Shabbat?**

The first unit (over the next 11 Shiurim) will relate to these two questions.

First we will learn about Melacha that is performed by a non-Jew (7 Shiurim). The Torah does not obligate non-Jews to observe Shabbat. Does that mean that a Jew is allowed to ask a non-Jew to perform a Melacha for him? And can a Jew benefit from a Melacha he has performed?

Next (Shiurim 8-9) we will learn whether one may benefit from a Melacha that was performed by a Jew on Shabbat.

In the final part of this unit (Shiurim 10-12) we will learn about use of inanimate objects (machines, automatic devices etc.) on Shabbat.

In this Shiur we will learn about the prohibition of asking a non-Jew to perform a Melacha. One should not draw any conclusions from this Shiur about whether it would be permitted to benefit from Melacha done on Shabbat. There may be times when it is permitted to ask the non-Jew to do Melacha, yet prohibited to benefit from it. The issue of benefit from Melacha performed by a non-Jew will be learned in the subsequent Shiurim.

א. חומרת איסור אמירה לנכרי

The 16 Perek of Maessechet Shabbat deals with the situation when, G-d forbid, a fire breaks out on Shabbat. In the event that this is a life-threatening, all are obligated to do what is needed to avert such danger. Otherwise, the situation is complex. On the one hand, Halakha recognizes the importance of allowing one to save his property. On the other hand, the frantic state of a person in such a devastating ordeal might lead one to be lenient where leniency isn't justified. The Mishna states:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכא עמוד א

משנה. נכרי שבא לכבות, אין אומרים לו כבה

The Rivash (siman 387) points out that the Malacha of כיבוי is only a Torah-level prohibition if the extinguishing was intended to create charcoal. Extinguishing for the sake of removing the flames would only be only a Rabbinic prohibition. That being the case, the following fascinating conclusion can be made from the Gemara: a person is watching his house burn down, and we tell him that it is forbidden to even ask a non-Jew to put it out, despite the fact that the prohibition is only Rabbinic!

The Rivash concluded two things : (1) that one may not violate דרבנן prohibitions to save his property, ; (2) that the concern for ones property foes not overrule the prohibition of instructing a non-Jew to do Melacha (his words are quoted l'Halacha by the Rema Yoreh Deah Siman 157 and in the gloss of the Gra there #4).

From this we learn the severity of the prohibition of instructing a non-Jew to do Melacha. Let us define this prohibition.

ב. טעמי איסור אמירה לגוי

1. משום "ודבר דבר" (רש"י)

Non-Jews are not commanded to observe Shabbat. To the contrary, Resh Lakish taught us that a non-Jew who observes Shabbat is liable to receive the death penalty (Sanhedrin 58b)! If so, we need to clarify, what is the real problem with a non-Jew violating Shabbat on our behalf? The following Mishna deals mainly with the issue of preparing during Shabbat for after Shabbat, and in that context it adds a statement that appears to be extraneous:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנ עמוד א

משנה. לא ישכור אדם פועלים בשבת, ולא יאמר אדם לחברו לשכור לו פועלים. אין מחשיכין על התחום לשכור לו פועלים ולהביא פירות, אבל מחשיך הוא לשמור, ומביא פירות בידו. כלל אמר אבא שאול: כל שאני זכאי באמירתו - רשאי אני להחשיך עליו.

The Mishna says that one may not hire workers on Shabbat, and also may not ask a friend to do so. The Gemara asks the obvious question: why would we think that a different person would be allowed to hire the workers?

גמרא. (פשיטא) מאי שנא הוא ומאי שנא חבריו? - אמר רב פפא: חבר נכרי. מתקיף לה רב אשי: אמירה לנכרי שבות! - אלא אמר רב אשי: אפילו תימא חבירו ישראל, הא קא משמע לן: לא יאמר אדם לחבירו שכור לי פועלים, אבל אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב? ומתניתין מני - כרבי יהושע בן קרחה. דתניא: לא יאמר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב? רבי יהושע בן קרחה אומר: אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב? אמר רבה בר חנה אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי יהושע בן קרחה. ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מאי טעמא דרבי יהושע בן קרחה - דכתיב ממצוא חפצך ודבר דבר; דיבור - אסור, הרחור - מותר.

רש"י מסכת שבת דף קנ עמוד א

מאי שנא כו' - ופשיטא, דכיון דאמר לא ישכור - הוא הדין לא יאמר לחבירו, דהא ישראל הוא כמותו ולא מצי לאוגרינהו.

אמירה לנכרי שבות - וכבר סתמה רבי למתניתין: נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה. הא קא משמע לן - משנה יתירה בהדיא הוא דלא לימא ליה, אבל סתמא - שרי ליה למימר. הנראה - עכשיו נראה אם תעמוד עמי לערב, אם תבא אלי לכשתחשך, ושניהם יודעין שעל מנת לשוכרו לפעולתו הוא מזהירו, וכיון דלא מפרש בהדיא - שרי, כדמפרש טעמא לקמן: דבור - אסור, הרחור - מותר.

The Gemara concludes that the Mishna was referring to kinds of speech that are forbidden on Shabbat.

❖ הרחבות - מדוע דברי רב פפא נדחו?

Rashi ("אמירה לנכרי") refers us to the Mishna that we began with, which is the source for the prohibition of asking a non-Jew to do Melacha:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנא עמוד א

משנה. נכרי שבא לכבות, אין אומרים לו כבה ואל תכבה, מפני שאין שבייתנו עליהן. אבל קטן שבא לכבות אין שומעין לו, מפני ששבייתנו עליהן.

The discussion is regarding a house that went up in flames on Shabbat. The Mishna states that, although we are not required to *prevent* a non-Jew from extinguishing the fire, still, on the other hand, we may not *ask* of a non-Jew to do so.

Other Rishonim bring other sources for the prohibition, including the Tosafot Rid:

פסקי רי"ד מסכת שבת דף קנ עמוד א

אמר רב פפא חבירו נכרי. פירוש - האי חבירו לאו ישראל הוא, דהא ודאי פשיטא. אלא אפילו לחבירו נכרי אסור לומר שישכיר לו פועלים, דאמירה לנכרי שבות אפילו במידי דליכא איסור תורה אלא איסור דרבנן. והכי נמי אמרנן בפרק מי שהפך (מועד קטן יב עמוד א) ... כללו של דבר, כל שהוא עושה, אומר לנכרי ועושה, וכל שאינו עושה אינו אומר לנכרי ועושה

The ר"ד is equating the prohibition of telling a non-Jew to do a Melacha on Shabbat with telling him to do a Melacha on Chol Hamoed. In both cases, even a Rabbinic-level Melacha may not be requested from him.

We must note the difference between the source brought by Rashi and the source referenced by the Tosafot Rid. Rashi's source is discussing a non-Jew who is already putting out a fire, and the prohibition discussed is whether it is permitted to ask him to do so. The focus of the discussion is on the person's *speech*. Is one allowed to tell the non-Jew or not.

In Gemara in Moed Katan discusses which Melachot are forbidden on Chol Hamoed. It states that a Jew may accept, on Chol Hamoed, something to be worked on, as long as the work will be done after the Yom Tov. The Baraita there concludes by saying that whatever is forbidden for a Jew to do is also forbidden to ask a non-Jew to do. Discussing the work on Chol Hamoed is definitely permissible. Therefore the issue, according to the ר"ד, is not one of speech, but rather what actions may or may not be done on the Jew's behalf.

Therefore, for Rashi, the focus is on what things are forbidden to be *said* to a non-Jew. This Rabbinic prohibition, of discussing Melacha, is included in the prohibition of "ודבר דבר" - that limits our speech to speech appropriate to the Holiness of Shabbat. According to the ר"ד, though, the issue is having a non-Jew *perform* the Melacha for you.

Rashi states his opinion explicitly elsewhere:

רש"י מסכת עבודה זרה דף טו עמוד א

על השבת לא נצטוו בני נח. ומה שאסור לישראל לומר לעובד כוכבים "עשה לי כך" זהו משום ממצוא חפצך ודבר דבר (ישעיהו נח) דבור אסור.

In conclusion, according to Rashi, the prohibition of asking a non-Jew to do Melacha on Shabbat is essentially the prohibition of "ודבר דבר". The nature of this prohibition is that one must take care that his speech on Shabbat is different from his speech during the week.

Is this the only reason for the prohibition? In the following Gemara we will see that there is certainly another reason:

2. משום שליחות (רש"י)

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף צ עמוד א

איבעיא להו: מהו שיאמר אדם לנכרי חסום פרתי ודוש בה, מי אמרינן: כי אמרינן אמירה לנכרי שבות - הני מילי לענין שבת, דאיסור סקילה, אבל חסימה דאיסור לאו - לא. או דלמא לא שנא?

The Gemara is deliberating whether it is permitted to ask a non-Jew to thresh in such a way that would violate the prohibition of threshing with a muzzled cow. The Gemara says this depends on the nature of the prohibition of asking a non-Jew to do Melacha on Shabbat. Is this restriction due to the severity of Shabbat, or is there a general prohibition to ask a non-Jew to request a non-Jew to do prohibition on one's behalf.

There is certainly no prohibition to *discuss* threshing with a muzzled animal, as there is regarding Melacha on Shabbat. Rashi's previous explanation, that the Pasuk "ודבר דבר" teaches us about speech that is prohibited on Shabbat, cannot be relevant to this discussion. What is the source of the Gemara's uncertainty?

In another Gemara, Rashi reveals to us that there is, indeed, another prohibition:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנג עמוד א

משנה. מי שהחשיך בדרך - נותן כיסו לנכרי, ואם אין עמו נכרי - מניחו על החמור. הגיע לחצר החיצונה - נוטל את הכלים הניטלין בשבת, ושאינן ניטלין בשבת - מתיר החבלים, והשקין נופלין מאיליהם.
גמרא. מאי טעמא שרו ליה רבנן למיתב כיסיה לנכרי? - קים להו לרבנן דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו, אי לא שרית ליה - אתי לאיתויי ארבע אמות ברשות הרבים.

רש"י מסכת שבת דף קנג עמוד א

משנה.

מי שהחשיך, נותן כיסו לנכרי - מבעוד יום.
ואם אין עמו - הא יש עמו - לנכרי עדיף, כדמפרש בגמרא.
לחצר החיצונה - של עיר, שהוא מקום המשתמר ראשון, ובא לפרק מן החמור.
נוטל - בידו מעליו כלים הניטלין בשבת, ושאינן ניטלין - מתיר החבלים של אוכף שהן קשורים בהן והשקין נופלין.

גמרא.

מאי טעמא שרי ליה למיתב לנכרי - והרי הוא שלוחו לישאנו בשבת.
מעמיד עצמו - מלהציל ממונו.

The Mishna allows a person who is travelling while Shabbat is about to begin, to give his wallet over to a non-Jew for him to carry for him. The Gemara questions this leniency. It ultimately concludes that the leniency is due to concern that a person's concern for his property may tempt him into carrying the wallet himself, which would be a Torah prohibition. But what was the question? What exactly is the theoretical problem of giving the wallet over to the non-Jew? Here, too, Rashi's previous explanation, that the issue is forbidden speech on Shabbat (ודבר דבר) would not be suitable. The Jew discussed here can ask the non-Jew to carry his wallet *before* Shabbat begins! If so, what is the prohibition discussed here? Rashi explains:

רש"י מסכת שבת דף קנג עמוד א

מאי טעמא שרי ליה למיתב לנכרי - והרי הוא שלוחו לישאנו בשבת.

Rashi here explains that the problem is שליחות - the non-Jew acting as the Jew's agent. As opposed to *ודבר דבר*, this prohibition may be relevant to other areas of Halacha. It seems that the discussion quoted from Bava Metzia is discussing whether such a שליחות is prohibited regarding other areas of Halakha, such as threshing with a muzzled cow.

Insight regarding Shlichut

There are two problems with defining a non-Jew as a Shaliach (agent) in regards to violating Shabbat. Firstly:

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מא עמוד ב

א"ר ינאי: גם אתם - מה אתם בני ברית, אף שלוחכם בני ברית.

We learn from here that only a Jew can act as a Shaliach for another Jew. If so, how can a non-Jew act as a Shaliach in our case? Secondly, the Gemara establishes:

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מב עמוד ב

אין שליח לדבר עבירה

If there cannot be a Shaliach to perform an aveira, why here are we treating the non-Jew as a Shaliach to perform an aveira?

Rashi suggests an answer:

רש"י מסכת בבא מציעא דף עא עמוד ב ד"ה "בשלמא"

שנכרי זה חשוב שלוחו של ישראל - חומרא דרבנן הוא למיסר

רש"י מסכת בבא מציעא דף עא עמוד ב ד"ה "אדעתא"

והוי נכרי שלוחו, ונחמיר מדרבנן למיסר, כדמחמירין בסיפא.

Here we see that Rashi believes that there is Shlichut with a non-Jew to perform an aveirah, as a Rabbinic stringency. The Hagahot Maimoniyot similarly writes:

הגהות מיימוניות הלכות שבת פרק ו אות ב

אסור ליתן לנכרי מעות בע"ש שיקנה לו למחר ביום השוק כי יש שליחות לנכרי לחומרא

In fact, the Baal HaTanya (Rabbi Shneur Zalman of Liadi), who wrote a parallel work of the Shulchan Aruch, writes as follows:

שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן רמג

שכשהנכרי עושה בשבת הוא עושה בשליחות ישראל ואף על פי שאין אומרים שלוחו של אדם כמותו מן התורה אלא בישראל הנעשה שליח לישראל, שנאמר בתרומה – "כן תרימו גם אתם תרומת ה'", ודרשו חכמים - גם, לרבות שלוחכם מכאן ששלוחו של אדם כמותו ומה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית אבל הנכרי אינו בתורת שליחות מן התורה מכל מקום מדברי סופרים יש שליחות לנכרי לחומרא ויש רמז לאיסור זה בשבת ויו"ט מן התורה, שנאמר ביום טוב "כל מלאכה לא יעשה בהם" משמע אפילו על ידי אחרים שאין מצויים על השביתה ביום טוב, וקל וחומר לשבת. ומכל מקום אין זו אלא אסמכתא בעלמא

Similarly, Rabbi Akiva Eiger writes:

רבי עקיבא איגר אורח חיים סימן שז (על מגן אברהם ס"ק כ"ג)

ולענ"ד יש לומר דאמירה לעכו"ם דאסרו חז"ל דדמי לשליחות. דאף דאין שליחות לנכרי. ומכל מקום כיון דבישראל כי האי גוונא יש בו שליחות, אסרו חז"ל.

Back to the two prohibitions Rashi mentioned

Many Acharonim have discussed the two aspects of Rashi's understanding, and the relationship between them. For example:

קהלות יעקב שבת נה

וכן נשאלתי מחכם אחד בקצרה דבבבא מציעא דף צ הא מוכח דאיסור אמירה לנכרי שייך בכל איסורין ואי סלקא דעתך שיסודו מדין ממצא חפצין ודבר מה זה שייך לשאר איסורין? והנראה דצריך לומר לכאורה לדעת רש"י ז"ל דבאמת איכא תרי טעמי לאסור אמירה לנכרי הא' מדין אמירה לנכרי שבות והב' מדין ממצא חפצין ודבר דבר ותרוי צריכי. דאי משום ממצא חפצין לא היה אסור אלא בשבת ... אבל לומר לנכרי מערב שבת שיעשה בשבת אין כאן כלל מצד ממצא חפצין ... אבל אסור מדין אמירה לנכרי שבות משום דהוה ליה מדרבנן כשלוחו.

The Kehillot Yaakov pointed our previous comment regarding Rashi on Shabbat 153. The Jew could have asked the non-Jew to carry his wallet before Shabbat began (eliminating the problem of "ודבר דבר"). This is why Rashi explains that there is a second issue of Shlichut, as learned from Bava Metzia (90).

His fundamental point is that according to Rashi the Sugiot necessitate recognizing at least two different prohibitions – one that relates to permissible speech on Shabbat, and one that relates to performing Melacha vicariously.

3. שמא תהיה השבת קלה בעיניו ויעשה היהודי את המלאכה בעצמו (רמב"ם)

רמב"ם הלכות שבת פרק ו הלכה א

אסור לומר לגוי לעשות לנו מלאכה בשבת אף על פי שאינו מצווה על השבת ואף על פי שאמר לו מקודם השבת ואף על פי שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת, ודבר זה אסור מדברי סופרים כדי שלא תהיה שבת קלה בעיניהם ויבאו לעשות בעצמן.

The Rambam took a third approach. According to the Rambam, the prohibition of instructing a non-Jew to do Melacha stems from the concern that doing so would impinge on the honor due to Shabbat. Having Melacha done on Shabbat, even if not performed by Jews, erodes the proper respect due to Shabbat. Such disrespect may lead to doing Melacha by the Jews themselves.

ג. נפקא מינות בין הטעמים

There are several possible practical differences between the reasons mentioned that explain the prohibition of asking a non-Jew to do Melacha on Shabbat.

1. Asking the non-Jew during the week to do Melacha on Shabbat

The Rambam quoted above deals with this point:

רמב"ם הלכות שבת פרק ו הלכה א

אסור לומר לגוי לעשות לנו מלאכה בשבת אף על פי שאינו מצווה על השבת ואף על פי שאמר לו מקודם השבת ואף על פי שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת

The Rambam here follows his own line of reasoning. The concern that Melacha done on Shabbat will belittle its sanctity in one's eyes is relevant whether the request was made before Shabbat or during Shabbat.

According to Rashi -

There is no issue of "ודבר דבר" here, since that prohibition relates to forbidden types of speech on Shabbat, and here we are discussing a situation where the request was made before Shabbat. However, in regards to Shlichut, there might still be a problem in such a case. It seems the prohibition is for non-Jew to act on the Jew's behalf on Shabbat, regardless of when he was instructed to do so.

The Rishonim on the Gemara in Bava Metzia (90) disagree regarding this question:

רא"ש מסכת בבא מציעא פרק ז סימן ו

מכאן פסק רב סעדיה גאון ז"ל דאסור לאדם שיאמר לנכרי ערב שבת הילך מעות וקנה בשבת כך וכך. דהא קחזינן הכא דאף על גב דאינו דש מיד, כי אם אחר החסימה, היה אסור אם היה איסור סקילה. ונראה לי דאין ראייה מכאן, דהכא אמירה היה בשעת איסור המעשה, הלכך, אף על גב דהמעשה הוא אחר האמירה, אסור.

Rav Saadya Gaon concludes just that from the Gemara in Bava Metzia. If a Jew may not instruct a non-Jew to thresh with a muzzle, this prohibition is relevant whether the cow in question is currently muzzled or not. If the prohibitions are comparable, it follows that it is forbidden to instruct a non-Jew to do Melacha at any time, even before Shabbat. The Rosh writes that this comparison is not valid. Threshing with a muzzled cow is forbidden at any time, including the time of the request to the non-Jew. However, if one asked a non-Jew before Shabbat to do Melacha on Shabbat, there is no prohibition to do Melacha at the time of the request.

❖ הרחבות - מקורות אחרים לאיסור מהמרדכי, ר"ן וריטב"א

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שז סעיף ב

אסור לשכור פועלים ולא לומר לא"י לשכור לו פועלים בשבת, אף על פי שאין הישראל צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת, שכל מה שהוא אסור לעשותו אסור לומר לא"י לעשותו; ואפילו לומר לו קודם השבת לעשותו בשבת, אסור.

The Shulchan Aruch accepts the opinion, based on Rashi and the Rambam, which forbids asking a non-Jew to do Melacha on Shabbat, even if the request is made before Shabbat.

2. The opposite situation - Asking the non-Jew on Shabbat to do Melacha during the week

The Kehillot Yaakov continues:

הנהגה כשהוא איפכא, שהישראל אומר לנכרי בשבת שיעשה בחול, התם אדרבה – מדין אמירה לנכרי, שעניינו שהוא כשלוחו, ליכא כלל, דהא בחול קעביד ליה, בזמן שהישראל עצמו מותר במלאכה, אלא שאסור לומר בשבת משום ודבר...

Here the situation is reversed. The non-Jew is requested on Shabbat to do what will be a permissible act. He is being asked to do work on Monday! Still, the request would be prohibited due to the prohibition of "ודבר דבר".

The Poskim were stringent in this situation:

חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל סב סעיף א

כל דבר שאסור לעשות או לדבר, אסור גם כן לומר לנכרי. לפיכך אסור לומר לנכרי לשכור לו פועלים שיעשו מלאכה אחר שבת. ונראה לי דאפילו לומר לו בשבת שישכור פועלים לאחר שבת, אסור

Similarly, the Mishna Berurah pointed this out on the words of the Shulchan Aruch that we brought earlier:

משנה ברורה סימן שז ס"ק ט

(ט) בשבת - ואפילו אם יאמר לא"י שישכור לו פועלים אחר השבת ג"כ אסור [ח"א].

(Parenthetically, now we can explain why Rashi on the Mishna above explained that the problem was "ודבר דבר," and not Shlichut. This enabled Rashi to explain that the intention of the Mishna was to forbid asking a non-Jew to hire workers for him even if they would be working after Shabbat!)

3. Asking the non-Jew during the week when it is still Shabbat in the time-zone where the non-Jew is

שו"ת במראה הבזק חלק ה סימן מג

האם מותר לבעלים של חברה לשוחח מן הארץ עם עובד שאינו יהודי בטלפון כאשר בזמן השיחה כאן בארץ יום חול ובחול"ל שבת?

תשובה: מותר, מפני ששלושת הטעמים שנאמרו באיסור אמירה לעכו"ם לא שייכים בנדון דידן:

(א) משום "ממצא חפצך ודבר דבר" – אין בנדון דידן בעיה, שהרי אצל הישראל יום חול.

(ב) גם "משום שנראה כשלוחו" אין בעיה, מכיון שאצל הישראל חול ואפילו לו עצמו מותר.

(ג) גם כאשר לטעם "שלא תהא שבת קלה בעיניהם" ניתן לומר שאין הדיבור גורם לזלזול בשבת קודש, שכן היהודי יודע שהטעם שהדיבור מותר הוא דווקא משום שהוא נמצא בארץ, והגם שאצל הנכרי השבת נכנסה, הרי אין הוא מצווה על השבת.

ד. רמיזה

ספר מצוות קטן מצוה רפב

ואסור לומר לגוי בחול "לכשיגיע שבת תעשה דבר פלוני", אבל מותר לומר לו "מדוע לא עשית כך בשבת שעברה?"

The Sefer Mitzvot Katan says that one may not instruct the non-Jew to do a Melacha on Shabbat, but he may ask why has he not done it in the past, thus hinting that he is interested in the non-Jew doing so in the future. The Tur (Siman 307 #2) writes that it would make sense to be stringent, unlike this opinion. The Shulchan Aruch, however, concludes the Seif (brought above) as follows:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שז סעיף ב

אבל מותר לומר לו אחר השבת: "למה לא עשית דבר פלוני בשבת שעברה?", אף על פי שמבין מתוך דבריו שרצונו שיעשנה בשבת הבאה.

Previously we have been dealing with explicit requests the Jew asks of the non-Jew. We learned that not only is it forbidden to tell the non-Jew to violate Shabbat, but that it is even forbidden to tell him before Shabbat to do Melacha on Shabbat, and it is also forbidden to tell him on Shabbat to do Melacha after Shabbat.

What would the Halacha be regarding a request that was not explicit? Seemingly, this would not be a violation of "ודבר דבר," since he is not explicitly speaking about Melacha. The problem of Shlichut, though, would seemingly still stand. Therefore, it is clear why it would be permitted to hint to a non-Jew on Shabbat to do Melacha after Shabbat (as the Gemara in Shabbat 150, brought above, states). In such a case there is no issue of "ודבר דבר", nor is there an issue Shlichut, since the Melacha will be done after Shabbat. However, in the opposite situation, in which the Jew hints to the non-Jew during the week to do Melacha on Shabbat, the issue of "ודבר דבר" doesn't exist, but what of the issue of Shlichut – the non-Jew is acting on the Jew's behalf on Shabbat!

We saw earlier that the Shulchan Aruch forbids *telling* a non-Jew before Shabbat to do Melacha on Shabbat. Presumably the issue is not דבר דבר, since nothing is spoken on Shabbat. Hinting solves the problem of דבר דבר. In the Halakha we are currently dealing with, the Shulchan Aruch allows one to *hint* during the week for Melacha to be done on Shabbat. But why would the Shulchan Aruch ever require hinting during the week, a time in which there are no restrictions on speech, per se, but only on Shlichut?

It seems that we need to decree whether hinting Halakhically creates Shlichut or not. If it does, hinting on Shabbat to do Melacha after Shabbat would be permissible, but hinting to do the Melacha on Shabbat should be prohibited, regardless of when the hint was dropped.

Alternately, if hinting does not render the one who acts upon the hint a Halakhically-recognized Shaliach, hinting should be permissible even on Shabbat to do Melacha on Shabbat.

The Bach took the latter approach:

ב"ח טור אורח חיים סימן שז אות ב

ומה שכתב רבינו ומסתברא קצת לאיסור. לפע"ד נראה דהעיקר כספר המצות, שהרי בסמוך יתבאר דמותר לומר לחברו בשבת "הנראה שתעמוד עמי לערב", דאף על פי דשניהם יודעים שעל מנת לשוכרו לפעולתו הוא מזהירו, כיון דלא מפרש בהדיא ה"ל הרהור ולא דבור, כל שכן לענין אמירה לגוי כיון דלא מפרש בהדיא לעשות כך וכך בשבת אף על פי שמבין מתוך דבריו שרצונו שיעשה כן בשבת הבאה אין זה אמירה לגוי שבות דאסור. ואפילו בשבת גופיה אם לא מפרש בהדיא לעשות כך וכך אלא אומר לו דבר אחר והגוי מבין שרצונו שיעשה כך וכך אין בזה איסור אמירה לגוי שבות. וכן נוהגים לומר לגוי שיקנח חוטמו והגוי מבין שרצונו שיסיר הפחם שבראש הנר כדי שיהא מאיר, ומנהג ישראל תורה היא על פי גדול שהורה כן על פי ספר המצות ודלא כרבינו.

The Bach understands that hinting would avoid both the issue of "ודבר דבר" and the issue of Shlichut. He proves that there is no issue of "ודבר דבר" from the fact that hinting to another Jew is also permitted. The Bach also believes that there is no Shlichut without an explicit request. If so, there is no issue at all, and it is permitted.

The Rema took the former –

רמ"א, שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שז סעיף כב

כל דבר שאסור לומר לאינו יהודי לעשותו בשבת. אסור לרמוז לו לעשותו: אבל מותר לרמוז לו לעשות מלאכה אחר שבת

According to the Rema, hinting can also create Shlichut. Therefore he rules that hinting that Melacha be done on Shabbat would be prohibited. There is no reason, however, to forbid hinting on Shabbat for Melacha to be performed after Shabbat. There is no issue of "ודבר דבר", since nothing is said explicitly, and there is no problem of Shlichut, since at best the non-Jew is a Shaliach to do Melacha during the week!

As presented, The Shulchan Aruch seems inconsistent. The Pri Megadim answers the Bach's question:

פרי מגדים אורח חיים משבצות זהב סימן ש"ק ב

אף על פי שדיבור אסור מדברי קבלה או דבר תורה ודבר דבר, התורה התירה הרהור מותר, עיין שבת ק"י א', מה שאין כן אמירה לעכו"ם שבות מדרבנן חמיר בזה דאף הרהור אסור, שיבין שיעשה בשבת, וכמו שכתב הר"ב (הרמ"א) בסוף הסימן סעיף כ"ב.

The Pri Megadim suggests that, although hinting about a Melacha is permitted on Shabbat, hinting to a non-Jew would be more stringent. Why?

So far we have been focusing on two issues: 1. "ודבר דבר". 2. Shlichut. By this analysis, the Shulchan Aruch seems inconsistent. There is no "ודבר דבר" during the week, so why should one need to hint when speaking with the non-Jew during the week? In regards to Shlichut, as well, it would seem that it does not make a difference whether the request is said explicitly or only hinted to.

The third possibility is the Rambam. One cannot ask a non-Jew to do Melacha out of the concern that it will impact on the atmosphere of Shabbat and eventually lead to one violating Shabbat himself. If a Jew hints on Shabbat to a non-Jew to do Melacha, that could lead to the Jew himself doing Melacha, as well. It seems that a similar concern may apply if he explicitly requests Melacha to be done on Shabbat, even if the request is said during the week. Such a request might detract from the honor due to Shabbat as well. Therefore, the Shulchan Aruch permitted only hinting, and only during the week.

It seems that this was the reason for the Shulchan Aruch's ruling.

In seif 2, the Shulchan Aruch writes that it is forbidden to request explicitly, even during the week, that the non-Jew do Melacha on Shabbat. However, it is permitted to hint, during the week, to the non-Jew to do work on Shabbat. We explained, based on the Rambam, that it is forbidden to even hint on Shabbat itself, since that would impinge on the honor due to Shabbat. However, the Shulchan Aruch didn't explicitly discuss whether it is permitted to hint, on Shabbat, for Melacha to be done after Shabbat. In seif 22, the Rema writes that, while it is forbidden to hint on Shabbat for Melacha to be done on Shabbat, it is permitted to hint on Shabbat for Melacha to be done after Shabbat. We explained that his position is based on the two reasons for the prohibition that are given by Rashi: "ודבר דבר"; (and, therefore, it is never permitted to *explicitly instruct* on Shabbat) and Shlichut (and, therefore, it is forbidden to *hint* that he should do Melacha on Shabbat). Since he is hinting, there is no "ודבר דבר", and since the Melacha is being done after Shabbat, there is no problem of Shlichut. The Rema did not give his opinion regarding hinting during the week for Melacha to be done on Shabbat. The Pri Megadim (the beginning of which we brought earlier) offers two suggestions for the Rema's stance on this issue:

והר"ב (הרמ"א) דשתיק כאן -

1. אפשר דסמך אמה שכתב בסוף הסימן, והוא דעת הטור
2. ואפשר דאודוי אודי ליה כאן כסמ"ג [לאוין סה עמוד ריב] לומר בחול רמז שיעשנו בשבת הבאה קיל מרמז בשבת גופא, ועם שאיני יודע לחלק ביניהם לכאורה.

The Pri Megadim's first suggestion is that since the Rema follows Rashi's understanding (as opposed to the Rambam's), it would, therefore, be forbidden to hint before Shabbat for Melacha to be done on Shabbat (although he permits hinting on Shabbat for Melacha to be done after Shabbat – the opposite of the Shulchan Aruch's opinion). Although the Rema did not state this opinion here, this is included in his ruling at the end of the siman (seif 22, quoted above) which prohibited hinting that Melacha be done on Shabbat. The second suggestion of the Pri Megadim is to explain that the Rema accepts the Shulchan Aruch's ruling, and allows hinting before Shabbat that Melacha be done on Shabbat. The Pri Megadim has difficulty finding the logic in such a stance, that forbids hinting on Shabbat for Melacha to be done on Shabbat, and yet would permit such hinting before Shabbat. Seemingly, the Pri

Megadim felt that if the Rema believed that hinting will not generate Shlichut, then it should be permitted to hint on Shabbat itself, which the Rema forbids.

In light of the fact that the Pri Megadim had difficulty finding clarity within the Rema's approach, many Poskim were lenient in both situations:

שמירת שבת כהלכתה, מהדורת תש"ע, פרק ל סעיף ג

ומותר לרמוז לנכרי בערב שבת שיעשה מלאכה בשבת, או לרמוז לו בשבת שיעשנה במוצאי שבת.

4. Hinting by means of discussion

The Shiyarei Keneset Hagedolah (commentator on the Tur and Beit Yosef who was a talmid of the Maharit) recounts several anecdotes:

שיירי כנסת הגדולה הגהות טור אורח חיים סימן שז אות ב

שמעתי בשם מורי הרב ז"ל (המהרי"ט), שלפעמים היה צריך בליל שבת לראות איזה דבר בספר, והנר לא היה מאיר יפה מחמת ריבוי הפתילה, היה אומר הנר הזה אינו מאיר, והיתה השפחה מבנת וחוטכת ראש הפתילה, והיה רואה בספר מה שרוצה. ובשם הראני"ח שמעתי, כשהיה רוצה איזה ספר, והיה עומד הספר ההוא במקום שאין שם נר, היה אומר לשפחתו שיביא לו דבר פלוני שהיה יודע הוא שהיה שם הספר, והשפחה היתה מדלקת נר ללכת לאותו בית להביא אותו דבר, והיה הרב הולך אחריה באותו חדר, והיה נוטל הספר שהיה רוצה.

These anecdotes are seemingly consistent only with the opinion of the Bach. (Currently we are only discussing what form of communication is permissible on Shabbat. The question of benefit and use of the non-Jew's Melacha will be discussed in subsequent Shiurim).

מגן אברהם סימן שז ס"ק לא (על דברי הרמ"א שהבאנו לעיל)

אסור לרמוז - והוא הדין שאסור לומר לו דבר שיבין מתוך כך שיעשה מלאכה (פסקי רקנ"י ס"י צ"ט) ואם כן אסור לומר לעכו"ם שיקנח חוטמו כדי שיבין שישיר הפחם שבראש הנר דדוקא לומר לו דבר שמבין שיעשה אחר השבת מותר כמ"ש ס"ז אבל כשעושה בשבת אסור דלא כהב"ח

The Magen Avraham rules here that hinting to do a Melacha on Shabbat is prohibited. And yet, in the next source, he relates an anecdote that seems to allow hinting on Shabbat for Melacha to be done on Shabbat:

מגן אברהם על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שז סעיף יד

וז"ל רמ"מ ס"י קי"ו עכו"ם המביא כתב חוץ לעירוב יש דיעות חלוקות א"י אוסר ומהר"מ וראב"י מתירין. ובאגודה כתב אני נהגתי לומר לאחר לקבלו ולקרותו אולי יש בו צורך נפש ואם הוא חתום או קשור אני אומר לעכו"ם איני יכול לקרותו כל זמן שאינו פתוח ע"כ (משמע דאסור לומר לפתחה)

It is forbidden to directly ask the non-Jew to open a letter, but it is permitted to say "I can't read it," when the non-Jew will then understand that he should open it. Does this contradict what the Magen Avraham wrote in the previous source, that hinting is forbidden? The Magen Avraham explains the distinction between the rulings:

ומ"ש ס"ד בשם רמ"מ דהתם אין אומר משום (בדרך) ציווי לעכו"ם רק שאומר לו שאינו יכול לקרותו.

The Magen Avraham is differentiating between two types of hinting. Instructing using "code words" is forbidden. Stating the simple facts, without the inflection of a command, is permitted. The statement "I can't read this" is not a request or a command. "Blow your nose" is. If the non-Jew knows that "blow your nose" means "adjust the lighting", that is considered commanding the non-Jew to do a Melacha.

The Aruch Hashulchan also distinguishes between different types of hinting:

ערוך השולחן אורח חיים סימן שז סעיף יד

נראה עיקר לדינא - דלרמז לו בימי החול על מה שלא עשה בשבת שעבר כדי שידע על להבא - מותר אף ברמז ברור, כמו שאומר לו "למה לא עשית כך וכך בשבת שעברה". אבל בשבת עצמו אסור. ונלע"ד שזוהו ברמז ברור, כלומר "למה לא עשית כך וכך" אבל ברמיזה בעלמא, כמו בפתיחת מכתב, שיאמר לו "למה לא פתחת המכתב" - וודאי אסור, אבל כשאומר "לא אוכל לקרא המכתב, כי סגור הוא" - למה יאסור, והרי אינו אומר ענין של מלאכה. וכמו שמצינו בקדמונים שאמרו "תקנח חוטמך" ובזה הבינו שצריכים להסיר הפחם מעל הנר,

או שיאמר "קר לי מאד" וע"י זה יסיק את התנור - נראה דמותר, שהרי אין כאן "ודבר דבר", ומה שהאינו יהודי מבין - מה איכפת לנו?

5. Hinting not through speech

חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל סב

אפילו אם אינו אומר בפיו אלא שמרמז לו בידיו

In the harchavot we brought sources for this prohibition.

❖ הרחבות - רמיזה שלא בדיבור

רבנות –
סימן שז סעיפים א ב כ"ב

Summary:

We learned that asking a non-Jew to do Melacha on Shabbat can be problematic for three reasons:

- "ודבר דבר" – the prohibition against discussing Melachot on Shabbat (Rashi Avodah Zara 15)
- "Shlichut" – the prohibition against a non-Jew performing a Melacha while acting as the agent of a Jew (Rashi Shabbat 153).
- "In order that Shabbat will not be light in their eyes and they will come to do it on their own"** (Rambam Hilchot Shabbat perek 6 Halacha 1).

There are several nafka minot (practical differences) between the reasons:

- Telling the non-Jew during the week to do Melacha on Shabbat:** Although the Rosh writes that one need not necessarily learn that there is a problem of Shlichut in such a case, nevertheless, the Rasag, Rambam (among other Rishonim) and Shulchan Aruch rule that it is forbidden. Albeit "ודבר דבר" not being an issue, the problems of Shlichut and belittling the honor of Shabbat still apply.
- Telling the non-Jew on Shabbat to do forbidden Melacha during the week:** The Chayei Adam and Mishna Berurah ruled that it is forbidden, since the problem of "ודבר דבר" exists.
- When it is not Shabbat in the time-zone of the Jew, but it is in the time-zone of the non-Jew:** Shut Bemareh Habazak ruled that there is no problem since all three reasons do not apply.
- Hinting:** The Smak and Tur disagreed regarding hinting to the non-Jew during the week that he should do Melacha on Shabbat. The Shulchan Aruch ruled that it is permitted. We explained his opinion based on the Rambam. If one hints on Shabbat, or requests explicitly during the week, that the non-Jew do Melacha, that would be considered a degradation of Shabbat. Hinting during the week is permissible, since it isn't explicit, and not on Shabbat, it is sufficiently removed from being a degradation of Shabbat, and will not lead to him doing Melacha himself in the future (that is how we explained the Pri Megadim, who wrote that it is more severe to hint to a non-Jew than to hint to a Jew).

Can hinting be considered rendering the hinted a Shaliach?

The Bach ruled that hinting does not create Shlichut, thus permitting hinting on Shabbat itself. "ודבר דבר" certainly does not apply when hinting, and there is therefore no reason to forbid.

The Rema ruled that hinting does create Shlichut. Therefore his ruling prohibits hinting during the week that a Melacha be done on Shabbat. Hinting on Shabbat that Melacha be done after Shabbat is permitted, since there is no "ודבר דבר", and no problem that the non-Jew will be a Shaliach to do Melacha during the week! The Pri Megadim deliberates whether the implication of the Rema is to forbid hinting during the week for the non-Jew to do Melacha on Shabbat.

The Shemirat Shabbat Kehilchita was lenient on both issues, and permitted (a) hinting during the week that Melacha be done on Shabbat and (b) hinting on Shabbat that Melacha be done during the week.

The Magen Avraham and Aruch Hashulchan distinguished between different types of hints: commanding through hints is forbidden, while talking in a way that hints to a certain need is permitted.

In this Shiur we have learned about what is permitted and what is forbidden to tell a non-Jew to do on Shabbat.

In the following Shiurim we will deal with the prohibition of benefiting from Melacha done by a non-Jew and explain the guidelines for this prohibition.